

Comentariul operei Patul lui Procust scrisa de Camil Petrescu - a treia parte

Ce castiga romanul modern, respectiv proustian, sub influenta bergsonismului? Mai intai, o unitate de perspectiva. "Eu nu pot vorbi onest decat la persoana intai" spune Camil Petrescu. Persoana a treia dispare, astfel, din roman, lasand locul persoanei intai. Naratorul nu mai este omniprezent si omniscient si nu-si mai aroga o distanta demiurgi ca fata de personaje, pe care le manevreaza din umbra asa cum se intampla in romanul traditional, realist obiectiv de tip balzacian. Proust da lovitura de gratie mitului naratorului omniscient si omniprezent.

Naratorul nu stie mai mult decat orice ins din societate si nu mai realizeaza conditia ubicuitatii. Aceasta este, dupa Camil Petrescu, o "suprema onestitate" de viziune", in raport cu rolul "supranatural", jucat de narator, in romanul de tip clasic. in prezentul continuu, in fluxul neintrerupt al constiintei, intra si amintirile, dar acestea sunt aduse, in actualitate, cu ajutorul memoriei involuntare. Memoria involuntara este o memorie afectiva spontana dezordonata un nou procedeu tehnic introdus de Proust in romanul sau In cautarea timpului pierdut, care s-a amplificat treptat s-a dilatat progresiv, ajungand pana la proportiile cunoscute.

Demonstratia lui Camil Petrescu este cum nu se poate mai logica si mai coerenta de o acuratete ireprosabila. Scriitorul nostru a asimilat perfect lectia lui Proust dar in practica propriu-zisa nu putem spune ca este, in totalitate, proustian "Proustianismul" lui Camil Petrescu este relativ, asa dupa cum se poate lesne observa din primul sau roman: Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi (1930), scris la persoana intai, sub forma unui jurnal.

Unitatea de perspectiva exista ca si interiorizarea perspectivei narative, dar Camil Petrescu acorda o mare atentie cadrului exterior, realizand o radiografie complexa asupra epocii si conturand cateva personaje (tipuri de parveniti si afaceristi), prin excelenta balzaciene. Apoi, memoria, la Camil Petrescu, nu este involuntara ca la Proust ci una controlata lucid dirijata disecata in spirit rationalist, aproape cartezian. Camil Petrescu este un scriitor prea personal si prea original, spre a putea fi considerat un discipol sau un epigon al lui Proust. Prin amestecul de luciditate si de pasiune ("Cata luciditate, atatadrama" - spune scriitorul), Camil Petrescu este mai mult un spirit stendhalian, in Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi.